

POSTAVENÍ VLÁD VE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPĚ

Česká varianta rozpuštění parlamentu

Článek 35

(1) Poslaneckou sněmovnu může rozpustit prezident republiky, jestliže

a) Poslanecká sněmovna nevyslovila důvěru nově jmenované vládě, jejíž předseda byl prezidentem republiky jmenován na návrh předsedy Poslanecké sněmovny,

b) Poslanecká sněmovna se neusnese do tří měsíců o vládním návrhu zákona, s jehož projednáním spojila vláda otázku důvěry,

c) zasedání Poslanecké sněmovny bylo přerušeno po dobu delší, než je přípustné,

d) Poslanecká sněmovna nebyla po dobu delší tří měsíců způsobilá se usnášet, ačkoliv nebylo její zasedání přerušeno a ačkoliv byla v té době opakovaně svolána ke schůzi.

(2) Poslaneckou sněmovnu nelze rozpustit tři měsíce před skončením jejího volebního období.

Článek 68

(4) Pokud nově jmenovaná vláda nezíská v Poslanecké sněmovně důvěru, postupuje se podle odstavce 2 a 3. Jestliže ani takto jmenovaná vláda nezíská důvěru Poslanecké sněmovny, jmenuje prezident republiky předsedu vlády na návrh předsedy Poslanecké sněmovny.

Tři návrhy profesora Vojtěcha Cepla na změnu Ústavy

a.) předepsání termínu, dokdy prezident musí jmenovat premiéra (dnes taková lhůta neexistuje). Cepl navrhuje 14 dní.

b.) zkrácení termínu, do kdy premiér od jmenování musí požádat parlament o důvěru, na polovinu z dnešních 30 dnů.

c.) třetí pokus na jmenování premiéra by neměl předseda sněmovny, ale Sněmovna jako celek. Pokud by „svého“ premiéra nezvolila, prezident by jí rozpustil.

Zdroj: www.aktualne.cz

Proces sestavování vlády v zemích SVE

Albánie

- premiér je navržen nejsilnější politickou stranou, jmenován prezidentem a schválen parlamentem
- v případě, že jej parlament neschválí, jmenuje prezident do 10 dnů nového kandidáta
- pokud ani ten nezíská důvěru parlamentu, navrhuje kandidát sám parlament – v případě, že ani napotřetí není kandidát zvolen, prezident rozpouští parlament

Bulharsko

- sestavením vlády musí být pověřen předseda vítězné strany
- pokud jeho pokus nevyjde, pověřuje předsedu druhé strany v pořadí
- až ve třetím pokusu si může vybrat libovolnou osobu
- v případě, že není vláda sestavena ani na třetí pokus, může prezident jmenovat úřednickou vládu, rozpustit parlament a vypsát nové volby

Estonsko

- kandidát na premiéra může být navržen parlamentem nebo prezidentem, prezidentem navržený kandidát musí být parlamentem schválen
- pokud jej parlament neschválí nebo pokud kandidát není schopen sestavit vládu, prezident má právo do sedmi dnů navrhnout jiného kandidáta. Pokud tak prezident neučiní nebo se tomuto kandidátovi nepodaří sestavit vládu, jmenuje dalšího kandidáta parlament, a to ve lhůtě 14 dní
- pokud neuspěje ani tento kandidát, vyhláší prezident nové volby

Chorvatsko

- premiérem jmenuje prezident takovou osobu, která je schopna sestavit vládní většinu
- do třiceti dnů takový kandidát předstupuje se žádostí o vyslovení důvěry
- pokud se mu to nepodaří, může prezident lhůtu prodloužit o dalších 30 dní. Pokud neuspěje, jmenuje prezident novou osobu

- pokud ani druhý kandidát neuspěje, jmenuje prezident úřednický kabinet a vyhláší předčasné volby

Litva

- premiéra jmenuje a odvolává prezident republiky se souhlasem parlamentu
- nově jmenovaný premiér do 15 dnů předstupuje před parlament se žádostí o vyjádření důvěry
- pokud se parlament do 30 dnů neusnese nad programem nové vlády nebo jej v průběhu 60 dnů dvakrát odmítne, prezident republiky může vyhlásit předčasné volby

Lotyšsko

- vládu sestavuje osoba pověřená prezidentem republiky
- prezident může rozpustit parlament a vypsát nové volby. To mu ale musí schválit občané v referendu nadpoloviční většinou hlasujících. Pokud tak neučiní, prezident odstupuje.

Maďarsko

- premiéra volí na návrh prezidenta parlament
- vládě může být vyslovena nedůvěra pouze tehdy, pokud parlament dokáže zvolit nového předsedu vlády (konstruktivní veto nedůvěry)

Moldávie

- premiéra jmenuje prezident
- ten do 15 dnů předstupuje před parlament, kde předloží k hlasování o důvěře seznam ministrů a vládní program

Polsko

- premiéra navrhuje prezident republiky, a to do 14 dnů po začátku zasedání nově zvoleného parlamentu nebo přijetí demise předchozí vlády
- vláda musí do 14 dní od svého jmenování předstoupit před parlament se žádostí o důvěru, důvěra je udělena absolutní většinou za přítomnosti alespoň polovinu poslanců
- pokud parlament důvěru nevysloví, do 14 dní volí nového premiéra (ten není navržen prezidentem)
- pokud ani tento postup neuspěje, opakuje se první pokus s tím, že k vyjádření důvěry stačí prostá většina hlasů za přítomnosti poloviny poslanců
- pokud zkrachuje i třetí pokus, prezident rozpouští parlament a vyhláší nové volby

Rumunsko

- premiér je nominován prezidentem po konzultacích se stranou s absolutním počtem mandátů v parlamentu

- pokud taková není, vybírá jej z parlamentních stran, musí však jmenovat premiéra, který má reálnou šanci získat důvěru
- takto jmenovaný premiér do 10 dnů předstupuje před parlament se žádostí o vyslovení důvěry, tu mu musí udělit absolutní většina poslanců
- pokud neuspěje, jmenuje prezident nového kandidáta, přičemž může zvolit stejnou osobu
- prezident může po konzultacích s předsedy obou komor a předsedy parlamentních klubů rozpustit parlament, pokud neschválí nejméně dva návrhy prezidenta na premiéra a uplynula-li od podání prvního návrhu na premiéra lhůta 60 dnů

Slovensko

- premiéra jmenuje prezident
- nově jmenovaná vláda musí do třiceti dnů po svém jmenování předstoupit před parlament se svým programem o požádat o důvěru
- na její získání je nutná nadpoloviční většina přítomných poslanců

Slovinsko

- kandidáta na premiéra představuje prezident v parlamentu a tento musí získat nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců
- pokud se tak nestane, předkládá prezident do 14 dnů nového kandidáta (může být stejný kandidát). S návrhem mohou přijít i poslanecké kluby nebo skupina 10 poslanců. Pokud je více kandidátů, má přednost při hlasování kandidát prezidenta
- po jednom, příp. dvou neúspěšných pokusech může prezident rozpustit parlament a vyhlásit nové volby. Parlament ještě může tento krok zvrátit, a to pokud do 48 hodin schválí prostou většinou kandidáta na premiéra (nejdříve rozhoduje o pořadí hlasování podpora z druhého kola, pak lze hlasovat o nových kandidátech, přičemž má přednost opět prezidentův kandidát).
- premiér předkládá seznam ministrů k vyjádření důvěry do patnácti dnů od jmenování, jinak parlament rozhoduje o pozbytí funkce

Ukrajina

- premiéra jmenuje prezident se souhlasem parlamentu
- pokud nadpoloviční většina poslanců návrh prezidenta schválí, ostatní členy jmenuje prezident již bez souhlasu parlamentu

Zdroje: Ústava ČR, www.euraktiv.cz

Kubát, M. a kol. (2004): *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia.